

Το Κρυφό Σχολειό

Γράφει ο: Περδίκης Δημήτριος

Το 1971 η Ελλάδα γιόρταζε τα 150 χρόνια από την Επανάσταση του Γένους του 1821. Στα πλαίσια των εορτασμών τα Ελληνικά Ταχυδρομεία κυκλοφόρησαν την χρονιά αυτή πέντε αναμνηστικές σειρές γραμματοσήμων. Η Παιδεία και ο Αγών ήταν μία από τις σειρές αυτές.

Στο γραμματόσημο των 15 δραχμών βλέπουμε τον περίφημο πίνακα του Νικολάου Γύζη «ΤΟ ΚΡΥΦΟ ΣΧΟΛΕΙΟ», φιλοτεχνημένο το 1880, όταν ο μεγάλος ζωγράφος ήταν 38 ετών. Στον πίνακα βλέπουμε έναν ηλικιωμένο ιερέα ή μοναχό να διδάσκει πέντε παιδιά, άλλα κάθονται

καταγής, ένα σε ένα σαμάρι. Ένα παιδί έχει ανοιχτό ένα τετράδιο, άλλο κρατάει ένα βιβλίο. Όλα ακούνε προσεκτικά, το ίδιο και ένας ένοπλος νέος που στέκεται πιο κει.

Ίσως αυτές οι γραμμές δεν θα χρειαζόταν να γραφούν, αν κάποιοι «ιστορικοί» τα τελευταία χρόνια δεν αναφέρονταν πως το κρυφό σχολειό ποτέ δεν υπήρξε και πως είναι ένας μύθος. Ο απόλυτος τρόπος με τον οποίο γίνεται η αναφορά αυτή, σε αντίθεση με την επιστημονική μεθοδολογία και τεκμηρίωση που υπάρχει στην ιστορική έρευνα, δημιουργούν τις πρώτες αμφιβολίες για την αντικειμενικότητα των γραφομένων. Ακόμα το όλο πλαίσιο των σχετικών κειμένων δείχνει μια τάση ωραιοποίησης των συνθηκών της τουρκοκρατίας και περιγραφή συνθηκών ιδανικής ζωής όπου διάφοροι λαοί, διαφόρων θρησκειών σε κλίμα ισονομίας, ελευθερίας και ασφάλειας ζούσαν σε πλήρη αρμονία κάτω από το στοργικό βλέμμα του σουλτάνου. Η έλλειψη αναφοράς στις τουρκικές φρικαλεότητες και η ταύτισή των απόψεών τους με την τουρκική ύλη που διδάσκεται στα τουρκικά σχολεία φέρνουν στο μυαλό πολλών υποψίες για τους λόγους για τους οποίους γράφονται όλα αυτά από τους αναθεωρητές της ιστορίας μας. Ακόμα η απόλυτη θέση τους «το κρυφό σχολειό είναι ένας μύθος» δείχνει να μην συμβαδίζει με το λογικό ερώτημα.

Μα, τόσοι αιώνες τουρκοκρατίας και σε μια τέτοια μεγάλη έκταση όπως αυτή της οθωμανικής αυτοκρατορίας, όλα ήταν διαχρονικά τόσο ονειρικά ιδεώδη χωρίς την παραμικρή διαφοροποίηση στον χώρο και στον χρόνο;

Επικαλούνται την ύπαρξη της Μεγάλης του Γένους Σχολής. Ναι, αυτή η σχολή εξυπηρετούσε τους Τούρκους, όπως τους εξυπηρετούσε η ύπαρξη του πατριαρχείου. Ο σουλτάνος ήθελε δίπλα του ομήρους τους ηγήτορες του ελληνισμού γιατί έτσι μπορούσε να κρατάει τους υπόδουλους κάτω από την εξουσία του. Ακόμα οι μορφωμένοι Ρωμιοί ήταν χρήσιμοι, μορφωμένοι Τούρκοι δεν υπήρχαν και για θέσεις όπως του μεγάλου διερμηνέα, των διπλωματικών επαφών και αποστολών και άλλων πολλών κρίσιμων θέσεων για την λειτουργία της αυτοκρατορίας, οι Ρωμιοί ήταν οι πιο κατάλληλοι.

Η πραγματικότητα ήταν όμως τελείως διαφορετική από αυτή που οι «αναθεωρητές» περιγράφουν. Η τουρκοκρατία ήταν μια σκλαβιά, μία ασήκωτη τυραννία. Αυτό δείχνουν εξ' άλλου οι τόσες επαναστάσεις, η φυγή των κατοίκων προς την δύση, το δημοτικό τραγούδι και τόσα άλλα.

Υπήρξαν τόσες αλλαγές μέσα στους αιώνες. Τανζιμάτ, Χάτ-ι-Σεριφ, Χάτ-ι- Χουμαγιούν. Καταργήσεις και επαναφορές του παιδομαζώματος. Διεθνείς συνθήκες όπως αυτή του Κιουτσούκ Καϊναρτζί, που άλλαζαν τις συνθήκες διαβίωσης των υπόδουλων καφίρηδων Ρωμιών. Υπήρχαν περιοχές που απολάμβαναν ιδιαίτερα προνόμια. Περιοχές που οι Τούρκοι δεν μπορούσαν να ελέγξουν ή άλλες για τις οποίες είχαν αναγκαστεί να υπογράψουν συνθήκες.

Στις επαναστατημένες περιοχές οι Οθωμανοί ήσαν ανελέητοι και η μεταχείριση των πληθυσμών ανατριχιαστική και φρικτή. Όχι δικαίωμα στην παιδεία δεν είχαν οι εξεγερμένοι αλλά ούτε καν δικαίωμα στην ζωή. Μόνο μία δυνατότητα είχε ο εξεγερμένος τότε, πριν πέσει το γιαταγάνι του Τούρκου στο κεφάλι του, να κάνει επίκληση στον Αλλάχ τον φιλεύσπλαχνο. Τότε ο Τούρκος έπρεπε να σεβαστεί την ζωή του και να τον καλωσορίσει στον κόσμο του Ισλάμ. Γι' αυτό έχουμε και τόσους εξισλαμισμούς ολόκληρων χωριών και περιοχών. Χωρίς τον ιερέα και την ορθοδοξία οι εξισλαμισμοί θα ήσαν πολύ μεγαλύτεροι και όλη η βαλκανική χερσόνησος θα ήταν τώρα ισλαμική.

Υπάρχουν σε όλη την Ελλάδα πολλά τοπωνύμια «ΔΑΣΚΑΛΙΟ ή ΔΑΣΚΑΛΕΙΟ». Μερικά από αυτά είναι νησίδες κοντά στην ακτή, με κάποια εκκλησία ή ερείπια σήμερα κάποιας παλιάς εκκλησίας. Οι Τούρκοι βλέπετε συνήθως τρέμανε σαν τον διάβολο την θάλασσα. Πολλά από τα τοπωνύμια αυτά θα τα βρείτε μόνο σε σκονισμένους φακέλους συμβολαιογράφων όπου αναφέρεται π.χ. πως ο αγρός βρίσκεται στην θέση «Δασκαλιό». Κάθε Δασκαλιό ήταν κάποτε ένα κρυφό σχολειό. Μπορεί η τουρκική διοίκηση να επέτρεπε την δημιουργία ρωμαϊκών σχολείων όπου και όταν αυτό την συνέφερε, όμως στις περισσότερες των περιπτώσεων ήταν ο τοπικός Τούρκος αφέντης, από τον αγά κάποιου χωριού μέχρι τον πασά κάποιας περιοχής, που αποφάσιζε για το αν οι καφίρηδες (άπιστοι) θα μάθουν γράμματα. Στις περισσότερες των περιπτώσεων φοβόταν πως αν μάθουν αυτά που τα βιβλία γράφουν τότε μπορεί και να ξεσηκωθούν, και να γυρεύουν τα παλιά τους μεγαλεία.

Κάποτε ο Αλή Πασάς στα Γιάννενα είχε πει: Κάτι συμβαίνει με αυτούς τους Ρωμιούς, σταμάτησαν να βαφτίζουν Γιώργο, Γιάννη και Κώστα τα παιδιά τους και τους δίνουν όλο αρχαία ονόματα, να έχουν τίποτα πονηρό στον λογισμό τους;